

6+

Этезланы Самира

Нюор

6

2015

ISSN 0207 - 6543

ЖАЗ

Жаз жазады жазгы атын,
Тауну-тюзню кегертип.
Аны сейир, ариу хатын
Ким айырмаз, кез жетип?!

Мыллыкларын ишге атып,
Бал чибинле гоккадан
Аладыла балны тартып,
Кечигирге кьоркьгандан.

Каскала да хансха батып,
Жырлайдыла жырларын,
Чыгчыкыла да, анга кьатып,
Марлайдыла хер барын.

Кюн жылылыкь жерге татып,
Гокка деген чагдады,
Хауаны да гокка кьатыш
Ариу ийис алады.

Туралмайын юйде жатып,
Келедиле адамла,
Терек, ауанасын атып,
Салкьын бере алагьа.

Жалай-сылай атпамын,
Кьыздырады кюн жазны,
Жаз да, артха кьалмайын,
Айныгады хер жанны.

Жаз жазады жазгы атын
Тауну-тюзню кегертип.
Аны сейир, ариу хатын
Ким окьумаз, терк жетип?!

БИЗНИ ЮБИЛЯРЫБЫЗ

Гуртуланы Элдаргъа – 80 жыл

Бөлгили малкъар назмучу Гуртуланы Бертни жашы Элдар 1935 жылда Нальникде туугъанды. Медицина училищедө окъуп, Тянь-Шань областьда жукъгъан аруулагъа багъып тургъанды. Таулула Ата журтларына къайтханда уа, 1957 жылдан башлап, 1959 жылгъа дери Тырнаузда сан-частьда ишлөгенди.

Болса да Элдар жазыучу болургъа сюе эди. Ол себепден, Къабарты-Малкъар университетде филология билим алады. Ызы бла хапарла, повестьле, романла жазып башлайды. Бюгюн ол къыркъдан артыкъ китапны веторуду. Гуртуланы Элдар оналты жылгъа жууукъ «Нюр» журналны баш редактору болуп ишлөгенди. Аны жарыкъ хапарлары бюгюн да журналны бетлерин жарытханлай турадыла.

Юбилей байрамы бла алгъышлай, биз Къабарты-Малкъарны бла Россейни культураларыны сыйлы къуллукъчусу, эки кере да Битөусоюз конкурсланы лауреаты, Россейни Журналистлерини союзуну лауреаты, Николай Островский атлы адабият конкурсну сыйлы дипломуна тийишли болгъан фахмулу къарындашыбыз Гуртуланы Элдаргъа саулукъ бла узакъ ёмюр тилейбиз.

«Нюр» журналны редакциясы.

Гуртуланы Элдар

Акъ жулдузлу къара тайчыкъ

Хасан жюриген школ атасы ишлеген жерден узакъ туююлдо. Андан болур, ол, дерсле бошалгъанлай, тюзюнлей редакцияла юйюне жол салыучуду. Жолунда уа, уллу тюкенден узакъ болмай, бир жумушакъ кырдыклы талачыкъ барды.

Бир жол Хасан ол талачыкъда отлай тургъан бир къара тайчыкъ бла уллу ат кёрдю. Шахарны тюз да ортасында бу сейирликле къайдан чыгып къалгъанларын билген къыйын эди. Алай адамла ат бла тайны арсарсыз къыстап башламадыла. Бу тамашагъа къараргъа сабийле бегирек да сюе эдиле. Нек дегенде, аланы асламы атланы жалаңда телевизорда неда китап суратлада болмаса, кёрген да этген болмаз эди. Былайда уа – ма, къара. Бек жууукъ жанлама ансы. Биреу, жалкъасын сылайым деп, тайчыкъгъа жанлагъанлай, анасы, огъурсуз къарамын бери буруп, аягъы бла жерни къагъа башлай эди. Тайымдан кері кет дегенлиги болур эди.

Тай а не! Ол сабийлеге кеси да тансыкъ болгъанча кёрюне эди. Хасан жанламады. Ол атланы биринчи кёргени туююл эди. Элге къонакъгъа баргъанда, бир жол анасыны къарындашы аны атха миндирген окъуна этген эди. Ол жол Хасан бир кесекчик къоркъса да, къоллары бла иерден къаты тутханлай, бир талай заман турду. Къоркъгъанын а сездирмезге юрешди. Болсада, Хасанны, уллула айтыучулай, кёлю кёк бла тенг болгъан эди. Энди ол шахаргъа юйюне къайтханлай, битеу арбаз сабийле аны хапарына къалай сукъланып тынғыларыкъларын билип тура эди.

Болсада быллай гитче атчыкъгъа, къара тайчыкъгъа уа Хасанны биринчи тюбегени эди.

«Нюр» журналны редакциясында иш ишлегенле кими бир затла жаза, кими жазылгъанны окъуй тура эдиле. Мында Хасанны бек сейир этдирир зат хазна жокъ эди. Алай ол, айлана кетип,

эшигинде «Суратчы» деген жазуу болган кабинетни аллында тохтады. Сора, арсарлыгын хорлап, ол эшикни кыады. Эркинлигин алып, босагадан атлады.

– Иш кылай болсун! – деп, атасы юйретгенча, саламлашды.

– Сау бол, жигит, жууукъ бол! – деди жарык келлю художник, «Нюрню» суратла ишлеучюсю. – Кел, ахшы кынакыны жери хазыр, былайга олтур.

– Мөн Хасанма, – деди жашчык, художникни уллу столунда жайылган порлю-порлю суратлагыа кез жетдире.

– Мөн а Мухамедме, – деди кызылмыйык жаш, кюлкюлю мыйыкларын сылай. Кюлкюлю да нек десенг, Хасаннга

аладан бири узунракъ, бири кысхаракъ керюндю. Мухамед алагыа кыолундагы щёткачыкъ бла узалган сунду да, кюлюп ийди. Аны аллай кыылыгы бар эди. Кюллюю калсе – кюлюп ийген. Сора бир кесек сабырланды.

– Сурат ишлегенинге бир кесекчик кыараргыа боллукъмуду?

– Боллукъду, нек болмайды?! Муну типографияга иерге керекди да, теркирек бошайыкъ. Анда, журналны тыйып турадыла деп, тырман этедиле.

Суратда тау суучукъ шорхалап бара эди. Бир жашчыгъ а кыолунда ыргакылы чабакъ бауу бла чыбыгын хазырлай турганнга ушай эди. Жанында уа – кызыл кыуртлары бла бир мияла банкачыкъ.

Бу алапат сурат тюз да Хасанны кез аллында жаратыла турганнга ушайды. Да кертиси бла да алай эди. Суу – кексюл бетли, жагыада кырдыкла – жашил торсюнлю. Булутсуз кекден а акъсыл кон алтын твякыларын элпек теге кыраганча керюне эди.

Суратны ахыр бояулары тийишли жерлерин алып бошагандан сора, Мухамед Хасаннга бурулду.

– Кыалайды? Жаратамыса?

– Ушатханса. Ариуду, – деди Хасан. – Бек тагды.

– Саппа-сау бол, кыарындашчыгым, – деди Мухамед. Халгыа кере, ол Хасан берген багыага бек ыразы эди.

Владимир МАЯКОВСКИЙ

НЕ ЗАТДЫ «ИГИ» ДЕГЕН, «АМАН» ДЕГЕН НЕДИ?

Бир жашчыкь
атасына
Чапханлай
келеди.
– Не затды
«иги» деген,
«Аман»
деген
неди? –
Тынгылагъыз,
айтайым,
Артыкыгъа
санамай,
Жууабын
ол атаны
Китапха
салама.
– Кёк – кюкорей,
от чагъа,
Жел
ахырзаманды.
Бил:
орамда
Айланган
аманды.
Жауун
бошалды да,
кон
Жарыгъын
тёгеди.
Ол игиди:
жол эркин
Уллу,
гитчеге да.

Айланса
телисине
Жуумайын
бет,
къол да, –
Сабийни
терисине
Бек аман зат –
олду.
Сапынны
сюйсе
жашчыкь,
Жууунса,
ашыкъмай,
Айтама
сизге
ачыкь:
Ол
иги жашчыкьды.
Кесинден
къарыусузну
Ачытхан
айыпды.
Билмейме
ол къутсузну
Мында
сагъынып да.
Бу айтады:
«Тийме сен –
Ол
сеңден
гитчеди!»

Ма,
иги жашчыкъ
десенг,
Жигитди,
гиртчиди!

Биреуню
затын бийлеп,
Хурттаклап
атханды, –
Айтадыла
сабийле:
Бу жашчыкъ –
аманды.

Сюйсе
сабий
ишлерге,
Окъургъа да
бирча –
Тенг
болур
Хар ким да
игилеге,
билирча.

Къаргъадан
къоркъду
зыккы,
Бети
къардан
акъды.
Ол – аман жашды,
сыкъгъыч.
Аты да –
къоркъакъды.

Ма бучугъ а,
таш алып,
Къаргъаны
къууады.
Жигит
жашны
жашауу
Да
иги
болады.

Балчыкъдан
чыкъмаз
эссиз,

Юсю-башы
кирди.
Аллайгъа
айтабыз
биз:
Бу – аман,
шимирди.

Кюрешеди
ынычхай,
Къадалып
ишлейди.
Бурхучукъду бу,
алай –
Махтау
тийишлиди.

Бек
керек зат
адамгъа,
Билип къой –
къылыккыды:
Ёссе да,
тонгуз бала
Тонгузлай
къаллыккыды.

Жашмыкъ
къууанып
кетди:
«Энди
тап

жашарма,
Хар
иги затны
этип,
Амандан къачарма».

**Журтубайланы Хыйса
кёчюргенди.**

Сур. ОТАРЛАНЫ Зариятныды,
Жанхотия эл.

Сур. ДЖАППУЛАНЫ Азаматныды,
Жанхотия эл.

СИБИЛЧИ БЛА ХАНТУКЪАЙ

(халкъ жомакъ)

Бир элде Сибилчи бла Хантукъай деп эки бий болгъандыла. Эки бийни да бирер гёжефлери болгъанды. Сибилчи бла Хантукъай, гёжефлерин да алып, эл сайын барып, тутушдуруп айлана эдиле. Эки гёжеф да, халкъда чыкъмагъанча, къарыулу гёжефле эдиле. Ала, адам бла тутушсала, не сюек сындырмай, не да ёлтюрмей къоймаучу эдиле. Ма бир жол да, алай айлана кетип, бир элде тутушханда, бир жашны ёлтюрген эдиле. Адам ёлтөнликге, бий а аны бир да къулагъына алмай эди. Уллу тууар къарынын, гыбытха айран къуюп толтургъанча, ашдан толтуруп, сыртындан жата эди. Бийле элден элге баргъанда, арталда къыйналмаучу эдиле. Бири бирер арбагъа минип, сыртларына да жатаракъ болуп, ауузларын да ашдан бош этмей, тынч-ырахат айланыучу эдиле. Ала, келип, элге тишсале, халкъны асыры къыйнаргъа сыйгенден, болгъанны талап алгъанча этиучю эдиле, бир къозуну бошагъынчы, бир къойну кесдирип, анга да иги бюсюремей, дагъыда башхасын кесдире эдиле.

Бир элде бир алаамат, бир къарыулу келин болгъанды. Бир жол аны къай-

ын атасы, къарт киши, ийнек сауаргъа халжаргъа баргъанды. Алай ол ийнекни, чочуп, кишиге саудурмагъан къылыгъы бар эди. Къарт кишини келини, къарап, къайын атасыны амалсызгъа къалып тургъанын кёргенди. Сора, келип, анга тил тутта, къолу бла челекни бер деп кёрпозтгенди да, челекни сол къолуна алып, онг къолу бла уа ийнекни, ёрге кётюрюп, чалманны ары жанына атханды. Ийнек, жыгъылып, ары-бери сюрюше, ёрге тургъанды. Келин а дагъыда, чалман башы бла тышына секирип, биягъы ийнекни кётюрюп, чалманны ичине атханды. Андан сора ийнек, бир аз къалтырагъан да этип, бир да тепмей тохтагъанды. Келин да, келип, ийнекни саууп, сютюк юйге элтгенди. Къоншулары уа ол келинни бар эттенлерин кёрюп тургъандыла.

Сибилчи бла Хантукъай бийле, гёжефлерин да алып, аланы тутушдуругъа ол элге келгендиле. Бийле келликлерин аллында кюн окъуна билдиргендиле. Ол себепден аланы ашар-ичер, жатар жерлери да хазыр эди. Алай ол элде гёжефле бла тутушур адам табылмагъанды. Халкъ адыргыгъа къалгъанда, ол келинни

къоншусу аны къарыуну хапарын айт ханды. Эл да, оноулашып, гёжефле бла тутушургъа ол келинни айыргъанды.

Аны эшитген замаңда, келинни къайын атасы бек мудах болгъанды. Алай эл оноууна угъай деялмагъанды.

Бийле да:

– Сиз бизни гёжефлерибизни тиширугъа тенг кёресиз да, ол келин гёжефлерибизни жыкъса, битеу бу элни жасагъын биз берирбиз. Жыкъдырса уа – элигизни мюлкюн алып кетербиз, – деп, жаныгъандыла.

Эллиле бишген къунажин этни эки гёжеф бла келинни аллына юч юлюш этип салгъандыла. Келин, аллындагъын ашар бошар, экисини юлюшлериңден да бирер къабып, сора:

– Сиз былай олтура туругъуз, мени халкъгъа бир сёзюм барды да, айтып къайтайым, – деп, ауурлугъун онг къолуна бераракъ этип, онг жанындагъы гёжефни базыкъ бутундан къысып, ёрге къопханда, аны базыкъ бутун къыркъгъанды.

Кеси уа тышына чыгып кетгенди. Ол гёжеф бутуну сыннганын не жёнгерине, неда башха адамгъа айталмагъанды. Бираздан:

– Келин хазырды, хайда, Хантукъайны гёжефи, – дегенлериңде, ол, кесини бутуну сыннганын букъдуруп, жёнгерим жыкъса эди, бу халда

кетип къалыр эдим деген мурат бла:

– Бусагъатда бутуму жели тутупду, – деп жууаплагъанды.

Сора келин бла тутушургъа Сибилчнни гёжефи чыкъгъанды.

Гёжеф келинни, кишиленича, кёкюрегине къысып тутар умут этгенде, келин, гёжефге онг бермей, эки билегинден тутханды да, халкъгъа да:

– Сизни сыйыгъыз тёппемдеди, – деген сёзле бла гёжефни бир билегин къысханды да, сындыргъанды.

Экинчи билегинден тутуп, инбашы тирерча атхан заманында, гёжеф, барып, жерге тийгенинде, инбашы ууалгъанды. Келин экинчи гёжефни да алай бла бошатханды. Аны кёрген бийлени да кёзлери чачырагъа жетгендиле. Халкъ а мардасыз бек къууанганды. Хантукъайны, буту сынып, юйде олтуруп тургъан гёжефине чыкъ дегенлериңде уа, ол керти хапарын айтханды. Алайда бийле, хорланып, гёжефлерин да къоюп, ёчлерин да бермей, къачып, юйлерине кетгендиле.

«Тишируну чачы–узун, акъылы – къысха», – деп, адамгъа санамаучу къылыккны телилик болгъанын халкъ алайда энтта да бир кёргенди.

Ол махтаулу келинни аты уа бюгюн да жомакълада айтылады.

Сур. ГЕРГОКЪЛАНЫ Фариданыды.

Сур. БЕЙТУГЪАНЛАНЫ Исмаилныды,
Тёбен Чөгем эл.

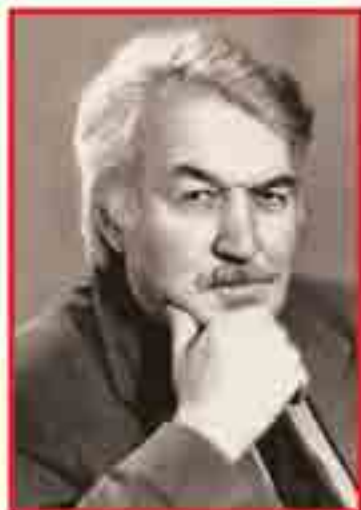

АЛГЪЫШ

Къабартылы жазычу Шогенов Леонид Сулейманович 1935 жылда Къабарты-Малкъарда Куба элде туугъанды. Аны сабийлөгө аталгъан биринчи китабы «Кёпюрчюк» деген аты бла 1987 жылда чыккыгъанды. Андан бери жазычу бир талай сабий китап жазгъанды.

Аны назму сёзлерине, сабийлөгө деп, композиторла – Х.Карданов, М.Балов, А.Дауров, Б.Кабардоков кёп жыр этгендиле.

Багъалы сабийле, быйыл Леонид Сулеймановичге 80 жыл толады. Биз, къабартылы сабий жазычу Шогенов Леонидни ол байрамы бла алгъышлай, ол, саулукълы болуп, энте да кёп жылланы сабийлени сейир хапарлары, назмулары бла къууандыра туруп деп ийнанабыз.

ШОГЕНОВ Леонид

ТЮЕ

Жабагъысы силкине,
Жигит болуп барады.
Юзmez жапхан жерледе
Ол жол къайдан табады?

Бизни элде белгили
Ётюрюкчю бар эди.
Ол уяла билмеген,
Бир сейирлик жан эди.

Аны кёрюрге сойюп,
Мен къонакъгъа келдим да,
Аны эшитирге сойюп:
– Бир хапар айт, – дедим да:

– Мени уллу артмагъым
Болуучу эди, – деди. –
Хар бир ары салгъаным
Ётюрюк эди, – деди, –

Ётюрюкле, тойюшюп,
Артмагъымы ачдыла,
Ары-бери тюртюшюп,
Кёзкёрмезге къачдыла.

Мен алай ачыу этдим,
Айтып болалмаз киби.
Бир кёп ахамы берип,
Алдым артмакъ, тикдирип.

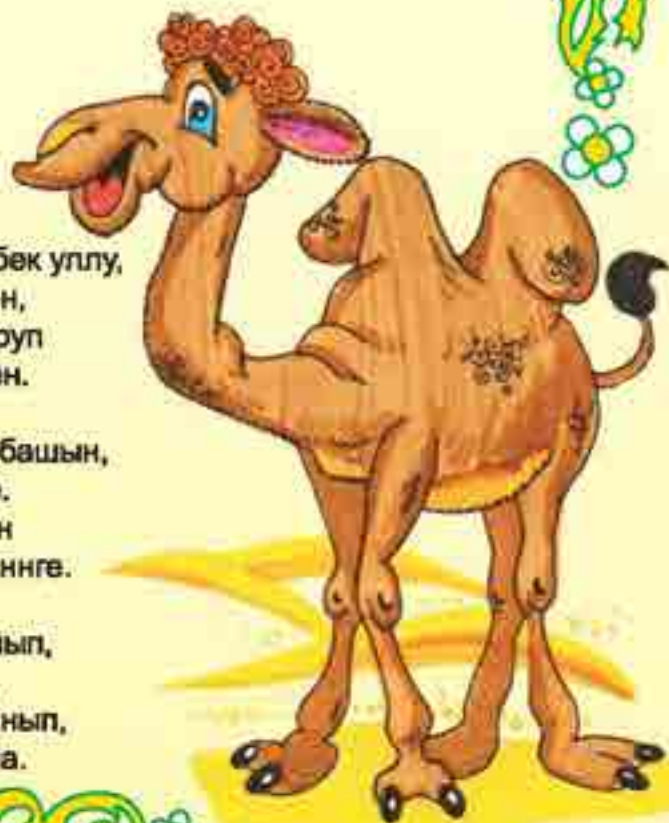
Тюе – гуппур хайыуан,
Чайыр чайнай, атлайды.
Адам чыкъса аллына,
Ол токорюп башлайды.

Жангы артмакъ – бек уллу,
Пил териден этилген,
Къойдум аны толтуруп
Олсагъат ётюрюкден.

Къаты къысдым да башын,
Миндим аны юсюне.
Ётюрюкле жангыдан
Къачып кетмез ючюннге.

Энди былай тынчайып,
Хапар айта турама,
Хар ким манга ийнанып,
Тынгылагъан сунама.

Аны, эсле, дагъыда
Барды сейир хунери:
Турады гуппурунда
Ол къысдырыкъ эттени!

ЁТЮРЮКЧЮ

УСТАЛЫКЪ

Минг жылла бла Шимал Кавказда жашагъан ата-бабаларыбыз бизге кеп аламант усталыкъла къойгъандыла. Малчылыкъ бла жерчилик кеп тюрлю къол усталыкъланы, хунерликлени жаратхандыла.

Жюн ишлеге таулула не заманда да уста болгъандыла. Сёз ючюн, кийиз ургъан, жамычы, къалпакъ этген, тери бёркле, тонла тикген усталыкъла бизни ата-бабаларыбызгъа бек белгили эдиле. Алимлени айтханларына кёре, кийизлени бек алгъа ууакъ аякълы малла бла кечиннген халкъла этип тебирегендиле. Кийизлени бизде жорюген тюрлюлери – «ала кийиз», «бичген кийиз», «боялгъан кийиз» – 5–6 минг жыл мындан алгъа къаланнган курганлада табылгъандыла. Ала Кенделенде, Быллымда, Бызынгыда этилген кийизлеге бек ушайдыла. Узакъ ёмюрледе окъуна таулула (ол заманда, баям, скифле) жюнню бояп, кийизлени тюрлю-тюрлю оюула бла жасагъандыла, аланы юй къабыргъалагъа такъгъандыла, юй тюрде жорютгендиле, арбаларыны башларын кийиз бла жабып болгъандыла.

Озгъан ёмюрледе таулу тиширыула кийизлерине салгъан оюуларыны, бояуларыны юслери бла кеслерини жарсыуларын, къууанчларын да билдиргендиле. Ол оюулары хар бирини да энчи атлары барды:

таула, локъум, терек, жулдузалу кёк, кёз, къаш, къочхар мюйюз, ай, кюн, жаннет чыпчыкъла, башха табийгъат суратла... Ол затла уа бизни ата-бабаларыбызны дунягъа кёз къарамларын, эспиликлерин, затланы бир бирлери бла тенглешдире билгенлерин кёрюзтген шартладыла. Аны юсюне кийизле юйню къолайын кёрюзт-

гендиле, анда жашагъан тиширыулары уа – усталыкъларын.

Бичген кийизни этгенде, жюнню жукъа салып ийлөйдиле, аны бояп, сора оюуларыны бичедиле. Артда уа бояуларына кёре, оюуларыны тап келишдирип, бир бирге тигедиле. Ол бирге къошулгъан жерде тигилгени кёрюнмез ючюн а, аны юсю бла базыкъ халыдан ызлыкъ этедиле.

Саулай ийленип этилген кийизге оюула салгъан тынч туюлдо. Анда оюула кесилип тигилмөйдиле, бирден этиледиле.

Ма быллай аламант усталыкъ къалгъанды бизге эрттөгили ата-бабаларыбыздан.

Балаланы Ф.

*Семенланы Зекерия,
къарачайлы поэт*

КЪЫЧЫРАДЫ ЧЫПЧЫКЪЧЫКЪ

Къысха-къысха учады,
Терезени урады,
Къычырады чыпчыкъчыкъ:
«Беригиз, – деп, – гыржынчыкъ!»

Тал төрекде уясы.
Ач болупду баласы.
Жокъду башха къайгысы,
Аш калтирсе анасы.

Ахмат гыржын бергенди.
Чыпчыкъ: «Сау бол!» – дегенди,
Уясына элтгенди,
Балачыкъга бергенди

Балачыгъы къууанып,
Къанатларын къагъады,
Ауузчугъун кенг ачып,
Гыржынчыкъны къабады.

ЭРТТЕГИ САБИЯ ОЮНЛА...

Алгын, эртте сабийле
Ойнай эдик юй этип,
Къонакъ болуп келселе,
Арбазлада той этип.

Гагарақдан къой этип,
Кюте эдик сюрюню,
Къынгыр ташдан ит этип,
Къууа эдик бѳрюню,

Орамлада ит чабып,
Къыстамасанг, бек къабып,
Челеклеге сют саууп,
Ойнай эдик къууанып.

Энди туугъан сабийле
Анасындан жаш тууад,
Алдан нени да биле,
Жашамайын, къарт болад.
2012 ж.

*Боташланы Дениелла –
Хасания ийнагъы.
Тынгылайды жомалъ-гъа,
Хар сѳзюне ийнанып.*

*Мен Боташланы Эмирма.
Нарт Хасания аплиме.
Офицер боллукъма мен,
Честь берирча хар кѳрген!*

*Мен Энейланы Султанма,
Сизге салам иеме.
«Нюр» журналда суратым
Чыгъарыгъын сюеме.*

Сур. **ТАБАКЪСОЙЛАНЫ** Джамиляныды,
Огъары Малкъар зл.

Сур. **УМАРЛАНЫ** Элиясныды,
Нальчик ш., 3-чю школ.

МЕНИ УСТАЗЛАРЫМ

Мени биринчи устазым Анжелика Михайловнады. Ол сабыр, ариу тилли, ишин иги билген адамны биз бек сюебиз. Аны дерслери ариу халда ётедиле. Устазыбызгъа тынгылагъан бек сейирди. Ол, огъурлу болгъандан сора да, бек хурметлиди.

Андан сора устазларымдан мен Фатима Бахадиновнаны бек жаратама. Ол бизге малкъар тилден дерсле бередиди. Кеси да аламат адамды.

Дарья Геннадиевна уа бизни ингилиз тилден окъутады. Аны дерслери да бек сейирдиле. Ариу къылыгы ючюн битеу нёгерлерим да сюедиле аны. Аны ким да сюерикди!

Мен устазларымы барысын да бек сюеме, алагъа хурмет этеме!

Трамланы Лейла,
18-чи школ. Нальчик ш.

СЮЙГЕН УСТАЗЫБЫЗ

Багъалы «Нюр» журнал бла аны окъучулары!

Биз сизге кесибизни устазыбыз Рябина Элета Викторовнаны юсюндөн айтыргъа сюебиз. Эрттеледен бери школда ишлеген огъурлу, жарыкъ устазыбызны биз бек сюебиз, ол да бизни сюеди. Элета Викторовна дерслерин биз сейир этип тынгыларча къурайды. Бизни бли тюрлю-тюрлю эстафетала, эришиуле бардырады, кёп тюрлю оюнла ойнайды. Дерсде ангыламагъаныбызны ангыларгъа болушады. Адам кесин къайда (къонакъда, орамда, юйде, классда...) къалай жюрютюрге керек болгъанын да юйретеди.

Биз Элета Викторовнаны бек сюебиз, анга саулукъ, насып тилебиз.

3-чю классны окъуучулары,
Прогимназия № 65.

Гадийланы Зоя

Эски ЭЛИМ ШАУУРДАТ

Эски элим, ата юйюм – Шауурдатым,
Кюнден-кюннге ёсюп бара кьууатынг.
Сабийликде ойнаучу ариу жерим –
Байлыкьладан топпа-толу тау элим.

Мачильданы бийикден келген суу,
Атамы уа эсинде – уруш ууу,
Раубазы терекни шош таурухлары,
Наргьыны уа кёп татлы нанькьлары.

Байлыкьладан топпа-толуду элим,
Кёз аллымда жашнап барады жерим,
Окьуу-билим аладыла эллиле,
Кьууанч койде тууадыла сабийле.

БАРМАКЪ ОЮН

Бу оюн миллетибизни бек эрттегили оюнларындан бириди. Таматаладан бири, (асламында ынна) эки-ючжыллыкь сабийни тобукьларына олтуртуп, аны кьол аязчыгьын ачып, бармакьланы атларын айтыргьа, аны бла бирге иги кьылыкьгьа да юйретеди. Оюнну юсю бла не дерс да терк ангылашыннганын эсге алсакь, бу оюн бюпон да керекди. Оюн чыкынай бармакьдан башланады. Бармакьла кезиу-кезиу бюполе барадыла.

Бу – гитче бармакь – чыкынай:
– Келигиз, ашайыкь, – дейди.
Бу – сансыз бармакь – ёрюз туумакь:
– Не ашайыкь? – дейди.
Бу – орта бармакь:
– Не тапсакь да! – дейди.
Бу – балан бармакь:
– Жугьубуз да жокьду! – дейди.
Бу – баш бармакь:
– Алай эсе, урлайыкь да ашайыкь! – дейди.
Келигиз, гудучуну тюейик!

Былайгьа жетгенде, бармакьла, бюполюп бошоп, жумдурукь боладыла. Ол жумдурукьну бирси кьолунг этген жумдурукь «тюеди».

Быллай айтыуланы бир торлюсюнде уа ынна, сабийни кьол аязына балан бармагьы бла тие, былай айта, ойнайды:

– Дуркьу, дуркьу, дуркьу,
Дуркьуну ичинде семиз ёгюз тас болду.
Бу урлады (баш бармакь),
Бу сойду (балан бармакь),
Бу биширди (орта бармакь),
Бу тюшюрдю (сансыз бармакь; ёрюз туумакь)
Бу уа ашады да кетди,
Тюйюгюз, тюйюгюз,
Чыкынайны тюйюгюз!

Бу оюн сабийни хайырланыу сёз байлыгьын ёсдюрюрге бек уллу болушады. Сабий суйюп ойнайды.

КЕЛИГИЗ, БИР КЮЛЕЙИМ

Кюе балачык анасы бла бирге шкафда Зухураны тонун ашай боладыла. Баласы, жеринде туралмай, анасына:

– Эрикгенме бу тюклени кемирип тургъандан. Шкафдан чыгып, бир кесек учайым-мы? – деп тилейди.

– Угъай, – дейди анасы. – Кюе балала тѳзюмлю болургъа керекдиле. Андан эсе, кел, бу татыулу тонну бир иги ашайык экибиз да бирге.

– Мен а... учуп, артист болургъа бир бек сюе эдим.

– Кюе гебенекле артист болуп ким кѳргенди?

– Тюнѳне, шкафдан чыгып, ма былай ариу учуп айланнганымы кѳргенде, къалай къарс къакъгъанларын билсѳнг эди, угъай дерик тойюл эдинг, – дейди ѳпкелеген кюе бала.

Жетиюкыллыкъ Салим школгъа жорюп башлагъанлы алай кѳп да болмайды. Анда уа жаланда окъургъа, жазаргъа угъай, дагъыда кѳп затлагъа юйреннгенди. Аны кѳлеги туюмелерин болгъан жерлеринден жыртылып, буруну да къанап келгенин кѳрген Марзият:

– Оу кююм! Ким этгенди сени былай? – деп, жашчыкны аллына чабады. Сора, жууап да алгъынчы: – Ненча кере айтханма мен санга ол аман сабийле бла ойнай турма деп, – дегенни айтып урушады.

Сѳз айтыргъа онг чыкыгъанында, Салим:

– Анам, мен ала бла ойнап келгенгеми ушайма? – деп, анасына мудах къарайды.

Эшикден кирип келген Мариям, сабийлери шумсуз олтургъанларын кѳрюп:

– Айтыгъыз хапар. Не жумушха жарадыгъыз бюпон? – дейди.

– Мен сауутланы жуугъанма! – деп махтанады тамата кызы Зайнаф.

– Алерим!

– Мен а аланы сыйпагъан этгенме! – дейди Разият.

Кичи эгеч Саният а, кеси терспиги болгъанча, мудах ауаз бла:

– Мен а... юй тюбюнде табакъ, кружка сыныкъланы сыйпап, бирге жыйып, эшикте тѳкгенме.

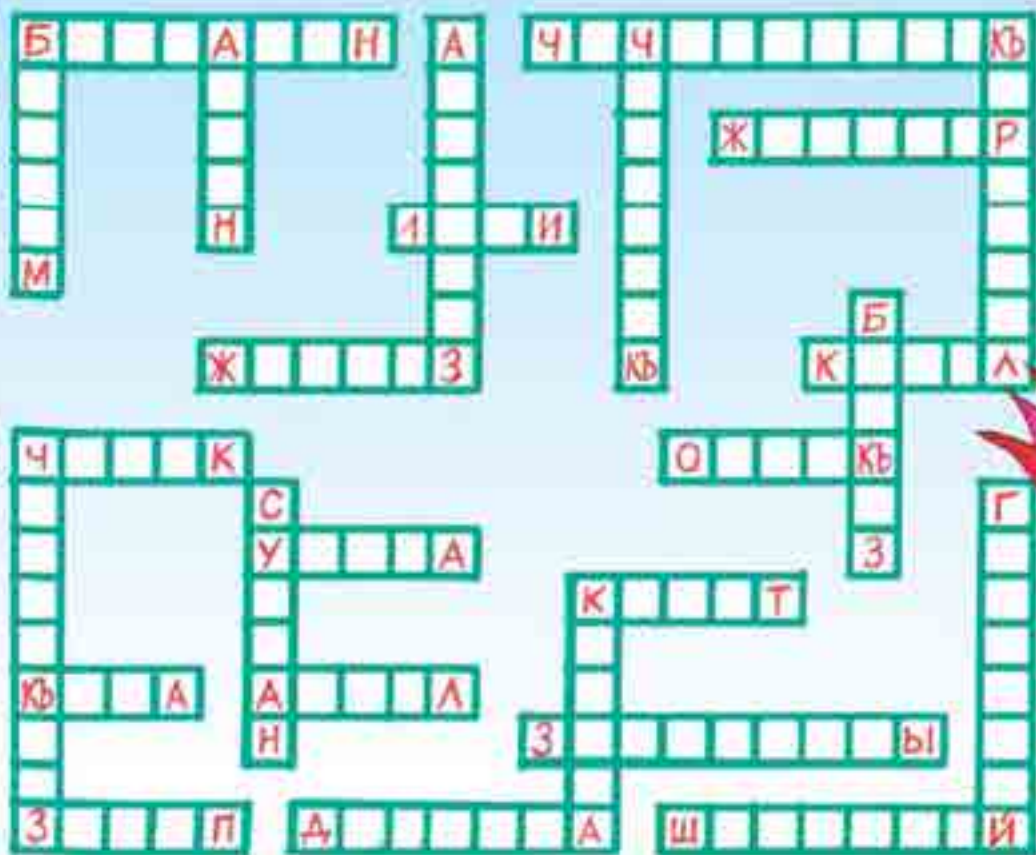
«Ню» журналны муну аллында номеринде басмаланган сѳзберни жууаплары:

И
М А Й М У Л Э
Н
Е
К И Ш Т И К Ш
Е

Т
Ю Б
Л А А
К И Й И К
Б Е Р Ю М
Г А
Ю Л
З

Ж
У
Г Ъ
У Л А Ю
Т А Р С Л А Н
У Б
К Л А Ф О Р
М
Л
Д
М

ГЮЛЛЮ СЁЗБЕР

Сур. ОТАРЛАНЫ Зариятныды,
Жанхотия эл.

Сур. КИШТИКЛАНЫ Аминатныды,
Нальник ш., 18-чи школ.

Сур. КУРДАНЛАНЫ Аминаныды,
Нальник ш., 3-чю школ.

Ежемесячный литературно-художественный журнал для детей «НЮР» («Свет») № 6 - 2015 г.

Выходит с января 1982 года

На багварском языке

Учредители: Пискае КБР по печати и массовым коммуникациям - издатель, Общественная организация «Союз школьников КБР».

Главный редактор С.МУСУКАЕВА

Редакция: Л. ЖАБЕЛОВА, Л. ДЖАНГУРАЗОВА, Р. БОТТАЕВА, М. ТАБАКСОВ, Р. ШАБАЕВА

Художественный редактор Л. ПАРОВКА

Рис. Л. Паросой

Свидетельство о регистрации ПИ № ТУ07 - 00102 от 24.12.2014г.

Управление Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по КБР

Подписано в печать 25.05.2015 г.

Выход в свет 30.06.2015 г.

Формат 60 х 90 1/8

Булака использования: Газетная литература журналы рубрика Печать офсетная

Уса. ар.-отт. 8

Уса. печ. а. 2.

Уч.-изд. а. 2,7

Тираж 1300 экз.

Заказ № 100

Издатель 73508

В розницу - цена свободная

Адрес редакции: 360000, г.Нальчик, ул. Гоголя, 6

Тел.: 42-37-27; 42-14-19.

Адрес издателя: 360000 г.Нальчик, тр.Левина, 5.

Организация ООО «Иттиграф» г.Нальчик, ул. Левина, 23